

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Sote-järjestämislain muutos - valmius ja varautuminen

Erkki Papunen
Hallitusneuvos
16.5.2024

Hankkeen keskeiset tavoitteet

- Toteutetaan pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman valmiutta ja varautumista koskevat muutokset sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettuun lakiin.
- Täydennetään sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöä siten, että normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa hyvinvointialueilla, viidellä yhteistyöalueella ja kansallisella tasolla on riittävät toimintavaltuudet tarvittaessa sitovasti ohjata ja johtaa sekä mukauttaa toimintaa riittävien palvelujen turvaamiseksi.
- Täsmennetään, miten normaaliolojen häiriötilanteet ja valmiuden säätelyn tasot määritellään sekä mitä toimintoja eri tasoisten häiriötilanteiden toimintavaltuuksien puitteissa on mahdollista johtaa, ohjata tai mukauttaa, ja minkä päätöksenteko- ja arviointimenettelyn kautta siirrytään tasolta toiselle.

Perusratkaisun hahmottelu: toimijat

- YTA-taso: käytössä vain yhteistyösopimusrakenne, ei juridista toimijaa
 - Toimijana käytännössä yo-sairaalaa ylläpitävä hyvinvointialue ja sen viranhaltijat
 - Huom! Uudellamaalla HUS-yhtymä sekä Helsingin kaupunki
- Kansallinen taso: sosiaali- ja terveydenhuollon varautumisen johtoryhmä (8 jäsentä)
 - STM:n ja yhteistyöalueiden yhteinen virkamies- ja viranhaltijajohtoryhmä, joka voisi päättää muun ohella hyvinvointialueiden voimavarojen ja materiaalien kohdentamisesta hyvinvointialueiden tai yhteistyöalueiden rajat ylittäen sekä toisaalta eräiden kansallisten resurssien kohdentamisesta hyvinvointialueille/yhteistyöalueille.
 - Jäsenet STM:stä, yo-hyvinvointialueilta sekä HUS & Helsinki
 - Alueiden edustajat viranhaltijoita, jotka hallintosäännön määräyksen perusteella voivat käyttää normaalista poikkeavaa toimivaltaa

Perusratkaisun hahmottelu: YTA-tason tehtävät

- YTA-sopimuksessa (sote-järjestämislain 36 §) on sovittava (tässä vain osa asioista):
 1. yhteistyöalueen hyvinvointialueiden yhteisistä perusteista valmiuden säätelyn tasoissa ja hälytysjärjestelyissä sekä niihin liittyvissä menettelyissä;
 2. yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen muulle yhteistyöalueen hyvinvointialueelle järjestämästä tuesta ja ohjauksesta sellaisissa häiriötilanteissa, joiden hoitamiseen yksittäisen hyvinvointialueen voimavarat eivät riitä;
 3. yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen oikeudesta johtaa yhteistyöalueeseen kuuluvan yhden tai useamman hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon häiriötilanteen hoitamiseen liittyvää toimintaa sekä kohdentaa voimavaroja yhteistyöalueen hyvinvointialueiden välillä;
 4. periaatteista, joilla yhteistyöalueen hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon voimavaroja voidaan käyttää toisella yhteistyöalueella;
 5. periaatteista, joilla yhteistyöalueen hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon voimavaroja voidaan käyttää kansallisesti 50 b §:ssä tarkoitetun sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen varautumisen johtoryhmän päättämällä tai valtion viranomaisen kanssa sovittavalla tavalla.
- Huom! YTA-sopimuksen valmistelussa yhteistyö STM:n kanssa (37 §)
- Huom! Valtioneuvoston perälauta, jos YTA-sopimus ei täytä lainsäädännön vaatimuksia (38 §)
- Huom! Kustannusten jaosta sopiminen (36 §)

Perusratkaisun hahmottelu: toimivalta

- Yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueenhallintosäännössä määrätty viranhaltija voi käynnistää [tuen antamiseen, johtamiseen ja voimavarojen kohdentamiseen] toimenpiteet, mikäli se on tarpeen häiriötilanteen laajuuden, kiireellisyyden tai muun vastaavan syyn takia.
 - Toimenpiteiden käynnistyminen ja niissä tapahtuvat olennaiset muutokset on viipymättä saatettava kaikkien yhteistyöalueen hyvinvointialueiden aluehallitusten tietoon.
 - Hyvinvointialue voi saattaa toimivallan käytön varautumisen johtoryhmän arvioitavaksi.

Perusratkaisun hahmottelu: varautumisen johtoryhmän tehtävät

- Sosiaali- ja terveydenhuollon varautumisen johtoryhmän tehtävinä valmiuteen ja varautumiseen liittyvissä asioissa on (tässä vain osa asioista):
 1. Päättää [eräin edellytyksin] hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon häiriötilanteiden ja poikkeusolojen toiminnan johtamisesta sekä voimavarojen ja materiaalien kohdentamisesta hyvinvointialueiden tai yhteistyöalueiden välillä YTA-sopimuksessa sovittujen periaatteiden puitteissa;
 2. päättää valtion viranomaisten luovuttamien kansallisten voimavarojen kohdentamisesta hyvinvointialueille kyseisen viranomaisen päättämien periaatteiden mukaisesti;
 3. päättää periaatteista ja toimenpiteistä, joilla hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon voimavaroja voitaisiin YTA-sopimuksessa sovittujen periaatteiden puitteissa käyttää yhteisesti valtion viranomaisten kanssa tehtävään yhteistyöhön ja kansainväliseen yhteistyöhön;
 4. antaa suositukset valtakunnallisesti yhtenäisistä valmiussuunnittelun periaatteista;
 5. arvioida hyvinvointialueen ilmoituksen perusteella, onko YTA-sopimuksessa sovitun toimivallan käyttö ollut tarpeellista ja oikeasuhtaista häiriötilanteen hoitamiseksi ja ryhtyy tarvittaessa oman toimivaltansa puitteissa tarvittaviin toimenpiteisiin häiriötilanteen hoitamisessa.
- Huom! Valtioneuvostolla mahdollisuus ottaa johtoryhmän päättämä asia käsiteltäväkseen

Muuta

- Valmiuskeskus:
 - Tehtävät laajenisivat tilannekuvan muodostamisesta myös valmiussuunnittelun ohjaamiseen yhteistyöalueella varautumisen johtoryhmän antamien suositusten pohjalta
- HE-aikataulu
 - Lausunnoille mahdollisimman pian
 - HE eduskuntaan syksyllä 2025